

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Розбудова України як суверенної, правової, соціальної держави викликає потребу в створенні такої системи вищої освіти, яка буде спрямована на забезпечення умов загальнокультурної, наукової та практичної підготовки спеціалістів, які будуть задавати темпи та рівень культурного, соціального, науково-технічного та економічного прогресу, будуть здатні до постійного оновлення знань та навичок, швидкої адаптації до змін у суспільному житті та професійної мобільності.

За останні роки сформувалася новітня парадигма вищої освіти, яка заснована на розвитку інформаційного суспільства, спрямована навчити людину жити в інформаційному суспільстві, створенні умов набуття фахівцями навичок швидкого переключення на суміжні галузі професійної діяльності.

Система вищої освіти перебуває у зв'язку зі всіма сферами життя людини, а найбільше з розвитком ринку праці в державі. Проте малоімовірним є здійснення стимулювання розвитку вищої освіти адміністративними методами або ж саморегулюванням самої освітньої системи. Потрібна якісна перебудова системи державного регулювання та управління освітньою сферою, що передбачає використання сучасних концепцій, інструментаріїв та методів державного управління.

Проблеми системи вищої освіти насамперед викликані дисбалансом у економіці країни, політичними кризами та неспроможністю органів державної влади своєчасно приймати управлінські рішення, реагувати на суспільні перетворення, аби здійснити адаптацію системи вищої освіти до нових викликів суспільства.

Розвиток системи вищої освіти та механізми державного регулювання повинні бути конкретизовані розвиненою законодавчою базою, ефективною системою фінансування вищих навчальних закладів, досконало продуманою та виваженою концепцією розвитку української системи вищої освіти.

У вищій освіті роль держави закладається в визначенні, яких освітніх результатів держава та суспільство бажали та могли б досягти. Управління системою вищої освіти полягає в оптимізації державних управлінських структур, децентралізацію управління вищими навчальними закладами, надання більшої кількості функцій та можливостей по управлінню органам самоврядування вищих навчальних закладів, перехід до програмно-цільового управління, запровадження нових концепцій управлінської діяльності, оптимізації взаємодії державних та громадських органів по контролю за діяльністю вищих навчальних закладів, затвердити новий порядок розробки та прийняття нормативно-правових документів у сфері вищої освіти, яким передбачено активну участь представників вищих навчальних закладів, громадськості та провідних фахівців-юристів, моніторингу якості прийнятих управлінських рішень та їх ефективності, впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, розробки більш досконалого та прозорого механізму ліцензування, атестації та акредитації вищих навчальних закладів та залучення талановитої молоді до вдосконалення освітньої діяльності.

В освітній галузі механізм державного управління представляє процес впливу суб'єктів управління на галузь освіти та застосування певних процедур та інструментів, що будуть забезпечувати перехід від старого стану до нового задля досягнення заданих цілей.

Система вищої освіти має необхідність у державному регулюванні, що визначається двома аспектами: неспроможністю вищих навчальних закладів надати освітні послуги у відповідному обсязі та необхідної якості; відмовою від системи жорсткого управління сферою вищої освіти.

Тому можемо визначити державне регулювання системи вищої освіти як систему правових, економічних, суспільних та організаційних методів та форм впливу держави на суб'єктів освітньої діяльності, яка створить умови реалізації поставлених цілей та завдань, що відповідатимуть одночасно стратегічним інтересам держави та безпосереднім інтересам самих суб'єктів освітньої діяльності.

Тому відповідно державний вплив повинен стимулювати попит на освіту та її результати, а з іншого боку – достатню та якісну пропозицію освітніх послуг.

На нашу думку, існує необхідність забезпечення на рівні вищих органів державної влади єдиний підхід до встановлення та дотримання стандартів державного регулювання вищої освіти. Держава повинна відігравати пріоритетне значення у системі фінансування вищої освіти. Україна має спрямовувати свою політику у сфері вищої освіти до впровадження новітніх освітніх систем з використанням досвіду розвинутих зарубіжних країн.